

У XXI стагоддзі складана ўявіць, што некалі чалавецтва жыло без камп'ютараў, смартфонаў, фітнес-бранзалетаў і ўсімі любімага інтэрнэту. Бясспрэчна, са з'яўленнем новых інфармацыйна-камунікацыйных сродкаў жыццё чалавека стала прасцейшым, зручнейшым, мабільнейшым. Але, як і ў любых папулярных "лекаў", у электронных рэсурсаў ёсць пабочны эфект, пра які нашы сучаснікі не ведаюць ці, хутчэй за ўсё, не хочуць ведаць.

Што рабіць, калі дзіця пастаянна "тарчыць" у смартфоне?

Сусветная статыстыка сцвярджае, што з кожным годам павялічваецца колькасць смартфонаў на душу насельніцтва. Па даных аналітычнай кампаніі Pew Research Center, у 2018 годзе 59% насельніцтва Зямлі карысталіся смартфонамі, 31% — звычайнымі мабільнымі тэлефонамі. Да 2021 года ўжо 80% насельніцтва планеты будуць мець доступ да смартфона. 3/4 дзяцей да 13 гадоў карыстаюцца ўласным смартфонам. Асобныя даныя па Рэспубліцы Беларусь, на жаль, адсутнічаюць. Аднак, абавязна раючыся на асабісты педагагічны вопыт і назіранні, магу сцвярджаць, што дзеці Беларусі па колькасці смартфонаў не адстаюць ад сусветнай статыстыкі.

У бацькоў і педагогаў узнікае мноства пытанняў. Што рабіць, калі дзіця пастаянна "тарчыць" у смартфоне? Ці небяспечны камп'ютарны гульні? Ды і дарослыя самі не ўяўляюць жыцця без сучасных навін, якія сталі ўжо першараднай неабходнасцю. Што рабіць?

Заняцця медыявыхаваннем, дапамагчы падростаючаму пакаленню лепш адаптавацца ў прасторы медыякультуры, правільна карыстацца яе магчымасцямі, асвоіць мову СМІ, навучыцца аналізаваць медыятэксты, развіваць медыякамунікацыю. Заўважце, тут адсутнічае слова "забараніць". Мэта медыявыхавання — дапамагчы, навучыць, паказаць належны прыклад. Неабходна памятаць, што мозг дзіцяці фарміруецца не толькі ў афлайн-, але і ў онлайн-прасторы, таму катэгарычная забарона на выкарыстанне гаджэтаў і інтэрнэту прывядзе да сацыяльнай дэадаптацыі дзіцяці.

Спецыяльных праграм па медыявыхаванні, якія адлюстроўвалі б не толькі адмоўныя бакі медыяпрасторы, але і станоўчыя моманты, заснаваных на навуковых даследаваннях, у Рэспубліцы Беларусь няма. Таму прыведзеныя рэкамендацыі будуць карыснымі і значнымі для педагогаў і бацькоў і, спадзяюся, дапамогуць ім выпрацаваць нейкую стратэгію сучаснага медыявыхавання.

● Дарослы абавязаны сачыць за ўласнымі паводзінамі ў медыяпрасторы. Заўсёды думайце, колькі часу вы самі праводзіце перад маніторам і з якой мэтай.

● Устанавіце дома часавыя рамкі, калі карыстацца медыярэсурсамі непажадана. Такім чынам вы вызначаеце для сямяі каштоўнасць праведзенага разам вольнага часу.

● Не крытыкуйце дзейнасць дзіцяці ў медыяпрасторы. Эфектыўней будзе, калі вы пакажаце які-небудзь пост у інтэрнэце і спытаеце дзіця, як яно да гэтага ставіцца, што яно думае на гэты конт, ці хвалюе яго гэтая тэматыка.

● Станьце сябрамі сваіх дзяцей у сацыяльных сетках: зарэгіструйцеся ва "УКантакце", Facebook, Instagram, TikTok, Like.

● Пры ўручэнні першага смартфона ўстанавіце правілы карыстання: што можна, што нельга, што будзе можна потым. Няхай дзіця ад рукі напіша гэтыя пункты. Устанавіце санкцыі, якія будуць прымяняцца да дзіцяці за невыкананне правіл.

● Дапамажыце дзецям выбраць адукацыйныя медыяпраграмы і развіццёвыя гульні, якія дапамогуць удасканаліць інтэлектуальны ўзровень і лагічнае мысленне.

● З самага пачатку прывучайце ваша дзіця да таго, каб хаця б за паўгадзіны да сну яно адкладала гаджэт.

● Навучыце ваша дзіця выкладваць у сацыяльныя сеткі толькі правераную і дакладную інфармацыю.

● Сачыце за навінкамі ў сферы гульні і дадаткаў. Такім чынам вы пакажаце, што знаходзіцеся "на адной хвалі" з вашым дзіцем.

● Сачыце за ўласнымі публікацыямі: вашы дзеці глядзяць на вас.

● Вам, канечне, можа не спадабацца медыяжыццё вашага дзіцяці. Раствлумачце яму, што вам не падабаецца і па якой прычыне, аднак не забараняйце яму гэтага.

● Раствлумачце дзецям, што такое спажывецкая рэклама. Галоўная мэта рэкламы ў інтэрнэце — зарабіць грошай. Навучыце дзіця "фільтраваць" рэкламную інфармацыю.

● Падтрымлівайце жаданне вашага дзіцяці пісаць, нават звычайныя СМСкі.

● Давярайце вашаму дзіцяці. У сферы лічбавых тэхналогій яно можа навучыць многаму нават вас.

● Захапляцца відэагульнямі — гэта нармальна. Уважліва вывучыце гульні вашага дзіцяці. Нават калі там страляюць, не палхайцеся: "стралялікі" развіваюць каманднае ўзаемадзеянне, арыентацыю ў прасторы, уяўленне, мысленне. Праўда, празмерная гульніманія можа прывесці да залежнасці.

У пытанні медыявыхавання трэба памятаць: каб стварыць паўнаватасную і максімальна аб'ектыўную карціну лічбавага свету, неабходна ўсебаковае вывучэнне медыяпрасторы.

Іван БЕНЕДЗІСЮК,
педагог-псіхолаг Алекшыцкай сярэдняй школы
Бераставіцкага раёна.